

פורים משולש

1 משנה מסכת מגילה פרק א

משנה א

מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר בשלשה עשר בארבעה עשר בחמשה עשר לא פחות ולא יותר כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר כפרים ועיירות גדולות קורין בארבעה עשר אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה.

משנה ב

כיצד חל להיות יום ארבעה עשר בשני כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום ומוקפות חומה למחר חל להיות בשלישי או ברביעי כפרים מקדימין ליום הכניסה ועיירות גדולות קורין בו ביום ומוקפות חומה למחר חל להיות בחמישי כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום ומוקפות חומה למחר חל להיות ערב שבת כפרים מקדימין ליום הכניסה ועיירות גדולות קורין בו ביום חל להיות בשבת כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום ומוקפות חומה למחר חל להיות אחר השבת כפרים מקדימין ליום הכניסה ועיירות גדולות קורין בו ביום ומוקפות חומה למחר.

2 תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ד עמוד ב - ה עמוד א

דכולי עלמא מיהא מגילה בשבת לא קרינן, מאי טעמא? אמר רבה: הכל חייבין בקריאת מגילה (ובתקיעת שופר), ואין הכל בקיאים במקרא מגילה, גזירה שמא יטלנה בידו וילך אצל בקי ללמוד, ויעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים. והיינו טעמא דשופר, והיינו טעמא דלולב. רב יוסף אמר: מפני שעניניהן של עניים נשואות במקרא מגילה. תניא נמי הכי: אף על פי שאמרו כפרים מקדימין ליום הכניסה - גובין בו ביום, ומחלקין בו ביום. - אף על פי שאמרו? אדרבה, משום דאמרו הוא! אלא: הואיל ואמרו שכפרים מקדימין ליום הכניסה - גובין בו ביום ומחלקין בו ביום, מפני שעניניהם של עניים נשואות במקרא מגילה. אבל שמחה אינה נוהגת אלא בזמנה.

אמר רב: מגילה, בזמנה - קורין אותה אפילו ביחיד, שלא בזמנה - בעשרה. רב אסי אמר: בין בזמנה בין שלא בזמנה בעשרה. הוה עובדא וחש ליה רב להא דרב אסי. ומי אמר רב הכי? והאמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: פורים שחל להיות בשבת - ערב שבת זמנם. - ערב שבת זמנם? והא שבת זמנם הוא! אלא לאו הכי קאמר: שלא בזמנם - כזמנם, מה זמנם אפילו ביחיד, אף שלא בזמנם - אפילו ביחיד! - לא, לענין מקרא מגילה בעשרה. אלא, מאי ערב שבת זמנם - לאפוקי מדרכי, דאמר הואיל ונדחו עיירות ממקומן ידחו ליום הכניסה - הא קא משמע לן דערב שבת זמנם הוא.

3 תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מגילה פרק א

באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין קריאת מגילה ותרומת שקלים מקדימין ולא מאחרין סעודת ראש חדש וסעודת פורים מאחרין ולא מקדימין ר' זעירה בעא קומי ר' אבהו ויעשו אותן שבת א"ל [אסתר ט כב] לעשות אותם ימי משתה ושמחה את ששמחתו תלויה בב"ד יצא זה ששמחתו תלויה בידי שמים.

4 תרומת הדשן סימן קיא

שאלה: בני אדם השולחים לחביריהם בפורים חלוקים וסדינים וכה"ג, יוצאים ידי משלוח מנות או לאו? תשובה: יראה דאין יוצאים בהן דנראה טעם דמשלוח מנות הוא כדי שיהא לכל אחד די וספק לקיים הסעודה כדינא. כמשמע /כדמשמע/ בגמ' פ"ק /מגילה ז ע"ב/ דאביי בר אבין ורב חנינא בר אבין הוו מחלפים סעודותיהו בהדדי, ונפקי בהכי משלוח מנות. אלמא דטעמא משום סעודה היא. ותו נראה דלא אשכחן בשום מקום דמיקרי מנות אלא מידי דמיכלי או דמשתי. וכן דקדק הרמב"ם בלשונו שכתב וחייב לשלוח שתי מנות של בשר או שתי מיני תבשיל או שתי מיני דאוכלים, ונראה דשתייה בכלל אכילה. ובמתנות לאביונים כתב מעות או מיני מאכלים. אלמא דגבי משלוח מנות סבר דווקא מידי דמיכלי.

5) רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה טו

כיצד חובת סעודה זו שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו, ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרות. וכן חייב אדם לשלוח שתי מנות של בשר או שני מיני תבשיל או שני מיני אוכלין לחבירו שנאמר +אסתר ט'+ ומשלוח מנות איש לרעהו שתי מנות לאיש אחד, וכל המרבה לשלוח לרעים משובח, ואם אין לו מחליף עם חברו זה שולח לזה סעודתו וזה שולח לזה סעודתו כדי לקיים ומשלוח מנות איש לרעהו.

6) פירוש מנות הלוי לאסתר פרק ט פסוק יח-יט

... עֲשִׂים אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר שְׁמֹחָה וּמְשֻׁתָּה יוֹם טוֹב וּמְשֻׁלוֹחַ מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ - כמו שהיה ענינם כאיש אחד, להקהל כל אחד עם חברו, היפך איש צר ואיוב לשון רמיה האומר עם אחד ומפוזר.

7) תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ד עמוד א

ואמר רבי יהושע בן לוי: פורים שחל להיות בשבת - שואלין ודורשין בענינו של יום. - מאי אריא פורים? אפילו יום טוב נמי, דתניא: משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום: הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת והלכות חג בחג. - פורים איצטריכא ליה. מהו דתימא: נגזור משום דרבה, קא משמע לן.

8) שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרפח

סעיף ו

יום חמשה עשר שחל להיות בשבת אין קורין המגילה בשבת, אלא מקדימים לקרותה בערב שבת, וגובים מעות מתנות עניים ומחלקים אותם בו ביום; וביום שבת מוציאים שני ספרים ובשני קורין: ויבא עמלק; ואומרים: על הנסים; ואין עושים סעודת פורים עד יום אחד בשבת.

9) מגן אברהם שם

ט (פמ"ג) (מחה"ש) אין קורין המגילה בשבת. ושואלין ודורשין בענינו של יום (טור גמ').

י (פמ"ג) (מחה"ש) ואין עושין סעודת פורים כו'. ור"ל חביב האריך בראיות שהסעודה היא בשבת ועשה כן מעש' בירושלים וגם משלוח מנות בשבת כי המנו' הם מהסעוד' עכ"ל ב"ח ורדב"ז ח"א קמ"ז פסק כש"ע וכנ"ל דראיות דרלב"ח אינן מוכרחות וגם אין בנו כח לחלוק על הירושלמי וע' בגמ' דף ל' ע"א גבי עשייה וזכירה ועכ"פ מתנות לאביונים הוא ביום קריאת המגיל' כדאי' בגמ'.

10) משנה ברורה שם

(טז) המגילה בשבת - ואז יום השבת ח' לאדר הוא פרשת זכור ומפטירין פקדתי וגם בט"ו לאדר מפטירין פקדתי בכרכין [אבל בעיירות מפטירין בסדר השבוע] ושואלין ודורשין בו ביום בהלכות פורים כדי שיזכרו ענין היום וכשחל בחול יוצאין ע"י קריאת מגילה.

(יז) ואומרים על הנסים - בשבת ולא בע"ש [שבאמת לכרכין זמנם בט"ו ולא בי"ד ורק משום גזירה כנ"ל הצריכו לקרות המגילה בע"ש ומ"מ אם אמר אין מחזירין אותן] וכן אין מוציאין בו ס"ת ולעיירות אומרים עה"נ בי"ד ולא בט"ו ועיר מסופק אם היא מוקפת מימות יב"נ אומרים עה"נ בשני ימים.

(יח) ואין עושין וכו' - דאמרינן בירושלמי ויעשו אותם בשבת א"ל ימי משתה כתוב את ששמחתו תלויה בב"ד יצא זה [שבת] ששמחתו בידי שמים היא. וה"ה ממילא ששילוח מנות גם ביום א' בשבת. והנה מהר"ל חביב האריך להוכיח דבבלי שלנו אין סובר כן ודעתו שהסעודה היא בשבת ועשה כן מעשה בירושלים וגם משלוח מנות בשבת כי המנות הם מהסעודה. והרדב"ז ח"א סימן קמ"ז פסק כהש"ע וכן הוא ג"כ דעת המ"א והקרוב נתנאל ות' נ"ב ח"א סימן מ"ב. והנה הפר"ח אוסר לטלטל המגילה בשבת מאחר שאין קורין בו אבל כמה אחרונים חולקין עליו ומתירין.